

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

**PROGRAM
WYCHOWANIA W PRZEDSZKOLU
dzieci 3 – 6-letnich**

Warszawa 1992

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

**PROGRAM
WYCHOWANIA W PRZEDSZKOLU
dzieci 3 – 6-letnich**

Warszawa 1992

Opracował zespół:

mgr Halina Cebula — wizytator KO Wrocław

mgr Anna Mysiara — dyrektor Przedszkola nr 120 we Wrocławiu

mgr Danuta Pacholicka — wizytator KO Wrocław

mgr Izabela Starzec — doradca-metodyk WOM Wrocław

mgr Krystyna Wójcicka — dradca-metodyk WOM Wrocław

MEN — nr DKO-4013-3/92

374.2 (073)

3023/b/e

Wydawnictwo „Oświata”

Warszawa 1992

Druk i oprawa: Wydawnictwo i Drukarnia „PLEJADA”

Warszawa, ul. Dorodna 16, tel. 11-19-25

Spis treści

Wprowadzenie	4
Zdrowie i aktywność ruchowa	6
Dziecko — rodzina — środowisko	7
Estetyka i aktywność twórcza	10
Zarządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11 kwietnia 1992 r. w sprawie minimum programowego wychowania przedszkolnego oraz zestawu dopuszczonych do użytku programów	12

WPROWADZENIE

Wiek przedszkolny to okres wzmózonej aktywności poznawczej, wyrażającej się silną potrzebą intelektualnych wrażeń, dużym napięciem emocjonalnym, potrzebą działania jako narzędziem służącym poznawaniu otaczającej rzeczywistości.

Motywacja wewnętrzna, która jest motorem napędowym różnorodnej aktywności dziecka, sprzyja wszystkim działaniom wychowawczym zmierzającym do pobudzania i wspomagania indywidualnego rozwoju. Celem każdego wychowania jest wykształcenie człowieka sprawnie funkcjonującego w określonym systemie wartości oraz zdolnego do aktywnego życia w różnego typu wspólnotach.

Przedszkole jest miejscem, w którym wychowanek jest kreowany na człowieka rozumiejącego innych, szanującego odrębność rasową, narodowościową, religijną. Jest placówką, która służy rzeczywistej demokracji, gdzie każde dziecko ma te same warunki rozwoju i takie same szanse odnoszenia sukcesów.

Zadaniem przedszkola jest więc organizowanie różnorodnych sytuacji edukacyjnych sprzyjających nawiązywaniu przez dziecko wielorakich kontaktów społecznych i wchodzeniu w różne osobowe interakcje, realizowaniu dążenia dziecka do wypowiedzania siebie w twórczości plastycznej, muzycznej, ruchowej i werbalnej.

Stawia to przed wychowaniem przedszkolnym następujące cele:

- kształtowanie i rozwijanie otwartości dziecka wobec siebie, innych ludzi, świata, wobec życia,
- wspomaganie i ukierunkowywanie rozwoju dziecka z wykorzystaniem jego wrodzonego potencjału i możliwości rozwojowych,
- doprowadzenie dziecka do takiego stopnia rozwoju psychofizycznego, jaki jest niezbędny do podjęcia nauki w szkole,
- pomoc rodzinie w opiece nad dzieckiem i w jego wychowaniu.

Okres przedszkolny jest jednym z etapów drogi życia człowieka. Każde dziecko rozwija się w tym czasie indywidualnie, w charakterystycznym tylko dla niego rytmie i tempie. Stąd też osiągnięcie przez grupę dzieci tego samego wieku biologicznego nie jest równoznaczne z uzyskaniem takich samych efektów rozwoju we wszystkich sferach. Biorąc to pod uwagę, należy uznać podział treści programowych na grupy wiekowe za zabieg dalece nieadekwatny do aktualnego poziomu rozwoju poszczególnych

dzieci. Z tego wynika, że nie jest uzasadnione wyznaczanie zakresu szczegółowych treści dla każdej grupy wiekowej. Ponadto, w świetle sformułowanych wcześniej celów, zaistniała potrzeba skonstruowania działań programowych ułatwiających realizację treści przez koncentrację na własnej aktywności dziecka.

Program obejmuje następujące dziedziny wychowania:

- I. Zdrowie i aktywność ruchową
- II. Dziecko - rodzina - środowisko
- III. Estetyka i aktywność twórcza

Dla nauczyciela zawiera on zadania o charakterze otwartym. Podejmowane działania wychowawczo-dydaktyczne powinny opierać się na:

- stawianiu diagnozy pedagogicznej, opartej na obserwacji rzeczywistych zachowań dziecka,
- przekładaniu zadań programowych na zadania rozwojowe dla poszczególnych dzieci, z uwzględnieniem przy tym rzeczywistych potrzeb,
- kontroli opartej na obserwacji procesu wychowawczo-dydaktycznego i porównaniu osiągniętych efektów ze stanem wyjściowym i zakładanymi wynikami.

Program ten daje dużą swobodę w doborze treści z różnych działów w zależności od zadania, problemu, możliwości i doświadczeń dzieci oraz potrzeb środowiska przedszkolnego i lokalnego. Dziecko natomiast uzyskuje warunki do rozwijania swojej niepowtarzalnej osobowości, wyrażania emocji i myśli.

Staje się więc oczywiste, że organizacja procesu wychowawczo-dydaktycznego w przedszkolu musi być bardziej elastyczna, oparta na szerokich kontaktach indywidualnych i zespołowych.

ZDROWIE I AKTYWNOŚĆ RUCHOWA

I. Zapoznanie z zasadami bezpieczeństwa w budynku, ogrodzie, poza terenem przedszkola:

- uświadamianie konieczności stosowania zakazów uczestnictwa w zabawach zagrażających zdrowiu,
- doprowadzenie do bezpiecznego posługiwania się przyborami i narzędziami,
- zaznajamianie z elementarnymi przepisami ruchu drogowego.

II. Dostarczanie wiedzy o tym, co sprzyja a co zagraża zdrowiu.

III. Wyrabianie nawyków higieniczno-kulturalnych związanych z:

- higieną osobistą,
- spożywaniem posiłków,
- hartowaniem,
- higieną układu nerwowego.

IV. Rozwijanie umiejętności ruchowych, cech motorycznych przez zabawy i ćwiczenia organizowane i samorzutne z uwzględnieniem:

- ćwiczeń kształtujących tułów,
- ćwiczeń utrzymania prawidłowej postawy ciała,
- ćwiczeń koordynacji,
- ćwiczeń kształtujących zwinność, gibkość, siłę,
- zabaw i ćwiczeń orientacyjno-porządkowych,
- ćwiczeń równowagi,
- zabaw bieżnych i skocznych,
- zabaw rzutnych i z elementem toczenia,
- zabaw i ćwiczeń z pelzaniem i czworakowaniem.

V. Stwarzanie sytuacji sprzyjających rozwijaniu ekspresji ruchowej.

VI. Zapobieganie powstawaniu wad postawy poprzez stosowanie ćwiczeń kompensacyjnych.

DZIECKO — RODZINA — ŚRODOWISKO

I. Poznawanie siebie

1. Sprzyjanie rozwijaniu pozytywnego obrazu własnego „JA” poprzez:
 - rozpoznawanie i wyrażanie własnych uczuć,
 - dostrzeganie swoich potrzeb i możliwości,
 - podnoszenie poczucia własnej wartości,
 - rozstrzyganie problemów i podejmowanie odpowiedzialnych decyzji,
 - konstruktywne rozwiązywanie trudności, uczenie się negocjowania, przepraszania i przebaczenia,
 - współdziałanie w grupie, poszanowanie odmienności i autonomii drugiego człowieka.

II. Dziecko w rodzinie

1. Uświadamianie roli dziecka we własnej rodzinie.
2. Wzmacnianie więzi uczuciowej z rodziną poprzez świadome uczestnictwo w:
 - uroczystościach rodzinnych,
 - pracy zawodowej rodziców (gromadzenie wiedzy),
 - pracach codziennych rodziny,
 - różnorodnych formach spędzania wolnego czasu.
3. Stwarzanie sytuacji sprzyjających integracji rodziny z przedszkolem:
 - adaptacja dziecka do warunków przedszkolnych,
 - wzajemne wspomaganie w realizacji funkcji opiekuńczej i wychowawczo-dydaktycznej.

III. Dziecko i środowisko

1. Wdrażanie do przestrzegania norm, praw i zasad współżycia zbiorowego.
2. Wyrabianie samodzielności i umiejętności działania na rzecz innych:
 - samoobsługa,
 - prace użyteczne.

3. Kształtowanie postaw w kontakcie z poznawanym otoczeniem społecznym:
 - w przedszkolu,
 - w środowisku,
 - budzenie szacunku dla pracy ludzkiej.
4. Uświadamianie poczucia przynależności narodowej poprzez:
 - dostarczanie wiedzy dotyczącej historii i tradycji lokalnych i narodowych,
 - zaznajamianie z godłem polskim, barwami narodowymi, stolicą,
 - wyrabianie szacunku dla powagi hymnu narodowego,
 - rozbudzanie zainteresowań dotyczących aktualnych wydarzeń z życia kraju,
 - poznawanie wytworów kulturalno-technicznych wzbogacających wiedzę o świecie.
5. Stwarzanie sytuacji do bezpośredniego kontaktu z przyrodą, która będzie stanowić źródło wrażeń, przeżyć i doznań:
 - uświadamianie zmian zachodzących w przyrodzie w związku ze zjawiskami atmosferycznymi, porami roku i dnia,
 - umożliwianie dokonywania obserwacji roślin i zwierząt występujących w różnych środowiskach,
 - kształtowanie umiejętności w zakresie: uprawy i hodowli, korzystania z darów przyrody, przeprowadzania prostych doświadczeń z przyrody nieożywionej,
 - doprowadzenie do rozumienia i przestrzegania zasad ochrony środowiska:
 - 1) wyrabianie pozytywnego stosunku do świata roślin i zwierząt,
 - 2) ukazywanie harmonijnego współżycia człowieka z przyrodą,
 - 3) wskazywanie przyczyn i skutków zanieczyszczania środowiska przyrodniczego,
 - 4) dostarczanie wiedzy o sposobach ochrony przyrody.

IV. Mowa i myślenie dziecka

- I. Doskonalenie sprawności poznawczych i kształtowanie umiejętności komunikatywnego wypowiedzania się poprzez:

- stwarzanie sytuacji aktywizujących procesy poznawcze,
 - kształtowanie umiejętności dokonywania prostych operacji umysłowych — analiza i synteza, porównywanie, klasyfikowanie, wnioskowanie, próby uogólniania, zachęcanie do swobodnych wypowiedzi, wzbogacanie słownika oraz doskonalenie mowy komunikatywnej, poprawnej pod względem gramatycznym,
 - doskonalenie wymowy poprzez stosowanie zabaw i ćwiczeń oddechowych, słuchowych i artykulacyjnych.
2. Organizowanie zabaw sprzyjających przyswajaniu elementarnej umiejętności czytania:
- kształtowanie umiejętności dokonywania analizy i syntezy słuchowo-wzrokowej,
 - poznawanie liter drukowanych i pisanych małych i wielkich,
 - kształtowanie motywacji do samodzielnego czytania,
 - umożliwianie nabywania umiejętności czytania ze zrozumieniem wyrazów, równoważników i prostych zdań oraz krótkich tekstów.
3. Wyrabianie gotowości do nauki pisania poprzez:
- doskonalenie orientacji przestrzennej,
 - rozwijanie sprawności manualnych i umiejętności odwzorowywania,
 - kształtowanie umiejętności przetwarzania obrazu ruchowego na graficzny,
 - stwarzanie warunków do wykonywania elementów literopodobnych,
 - próby pisania wybranych liter z inicjatywy dzieci.
4. Organizowanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających:
- kształtowaniu pojęć matematycznych dotyczących orientacji w przestrzeni, wielkości, ciężaru, czasu;
 - poznawaniu płaskich figur geometrycznych;
 - przyswajaniu umiejętności tworzenia zbiorów i rozumienia liczby elementów zbioru;
 - klasyfikowaniu zbiorów według liczby wznoszącej i malejącej;

- posługiwaniu się liczebnikami głównymi i porządkowymi w zakresie dostępnym dzieciom;
- podziału zbioru na podzbiory rozłączne i ponowne ich łączenie;
- dodawaniu i odejmowaniu na konkretach liczb naturalnych od 0 do 10 (posługiwanie się znakami i cyframi).

ESTETYKA I AKTYWNOŚĆ TWÓRCZA

I. Przyzwyczajanie do przebywania w estetycznie i funkcjonalnie urządzonym otoczeniu:

- ocenianie wewnątrz przedszkolnych, obmyślanie korzystnych zmian,
- udział w upiększaniu pomieszczeń wykonanymi przez siebie elementami dekoracyjnymi.

II. Wdrażanie do dbania o estetykę własnego wyglądu i kulturę życia codziennego.

III. Kształtowanie umiejętności dostrzegania i porównywania zjawisk wizualnych, dźwiękowych, dotykowych i innych:

- rozpoznawanie kolorów, kształtów, wielkości,
- różnicowanie i porównywanie dźwięków, określanie źródła ich pochodzenia,
- różnicowanie właściwości powierzchni i konsystencji.

IV. Wyrabianie wrażliwości na wartości estetyczne w otoczeniu.

Przyroda

- obserwacja zmian o wartościach estetycznych, zachodzących w krajobrazie, związanych z porami roku i pogodą.

Sztuka

- oglądanie wytworów artystycznych, stwarzanie okazji do wymiany wrażeń, przeżyć, nastrojów,
- poznawanie sztuki regionalnej, lokalnych zabytków kultury,
- poznawanie utworów muzycznych i literackich — interpretacja własna.

V. Rozwijanie różnorodnych form twórczości dziecięcej.

Działalność plastyczna

- wyrażanie przeżyć i wiedzy o świecie w pracach na temat dowolny i określony,
- gromadzenie i poszerzanie doświadczeń plastyczno-konstrukcyjnych.

Działalność muzyczno-ruchowa

- wyrabianie umiejętności słuchania i śpiewania piosenek,
- rozwijanie wrażliwości słuchowej i nabywanie umiejętności odbioru muzyki,
- umożliwianie nabywania umiejętności gry na instrumentach naturalnych i perkusyjnych — gra indywidualna i zespołowa,
- rozwijanie umiejętności wyrażania muzyki ruchem,
- własna twórczość muzyczna.

VI. Stwarzanie sytuacji do podejmowania prób łączenia różnych rodzajów ekspresji.

Zarządzenie
Ministra Edukacji Narodowej
z dnia 11 kwietnia 1992 r.

w sprawie minimum programowego wychowania przedszkolnego oraz zestawu dopuszczonych do użytku programów wychowania przedszkolnego.

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. nr 95, poz. 425 i z 1992 r. nr 26, poz. 113) zarządza się, co następuje:

§ 1

1. Wprowadza się minimum programowe wychowania przedszkolnego zwane dalej „minimum programowym” stanowiące załącznik nr 1 do zarządzenia.
2. Minimum programowe zawiera podstawowe cele, zadania i treści wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3-6 lat.
3. Przedszkola i oddziały przedszkolne organizowane w szkołach podstawowych obowiązane są stosować program opracowany na podstawie minimum programowego, wybrany z zestawu, o którym mowa w § 3.
4. Wychowanie, nauczanie i opieka w zakresie co najmniej minimum programowego w przedszkolach publicznych i oddziałach przedszkolnych w publicznych szkołach podstawowych są bezpłatne.
5. Organy i osoby prowadzące przedszkola lub oddziały przedszkolne ustalają czas zajęć wychowawczo-dydaktycznych przeznaczonych na realizację minimum programowego, z tym że czas ten nie może być krótszy niż 5 godzin dziennie.

§ 2

1. Nauczyciele przedszkoli i oddziałów przedszkolnych opracowują miesięczne plany pracy na podstawie programu wybranego z zestawu programów wychowania przedszkolnego, o którym mowa w § 3.
2. Plany pracy powinny obejmować zadania zawarte w programie oraz określać dostosowane do nich formy i metody pracy z uwzględnieniem warunków, potrzeb i możliwości rozwojowych wychowanków.

§ 3

1. Dopuszcza się do użytku w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych programy wymienione w zestawie programów wychowania przedszkolnego, stanowiącym załącznik nr 2 do zarządzenia.

2. Program wychowania przedszkolnego jest dopuszczany do użytku i wpisywany do zestawu, o którym mowa w ust. 1, przez Ministra Edukacji Narodowej z inicjatywy własnej lub na wniosek autora programu.

§ 4

Zarządzenie nie dotyczy przedszkoli specjalnych.

§ 5

Tracą moc:

- 1) Program wychowania w przedszkolu — wprowadzony decyzją Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 11 maja 1973 r. Nr KO-410-3/73 — wydanie broszurowe.
- 2) Program pracy wychowawczo-dydaktycznej z dziećmi sześciolletnimi — wprowadzony decyzją Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 8 marca 1977 r. (Nr PN-1-41-1/77) — wydanie broszurowe.
- 3) Instrukcja do programu pracy wychowawczo-dydaktycznej z dziećmi sześciolletnimi — wprowadzona decyzją Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 22 czerwca 1981 r. (Nr KO-410-4/91) — wydanie broszurowe.

§ 6

Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

(-) prof. dr hab. Andrzej Stelmachowski

Załącznik nr 1
do zarządzenia Ministra
Edukacji Narodowej
z dnia 11 kwietnia 1992 r.

Minimum programowe wychowania przedszkolnego dla dzieci 3–6-letnich

I. Założenia ogólne.

1. Nadrzędną wartością edukacji przedszkolnej jest rozwój dziecka.
2. Placówki przedszkolne pełnią zadania w ścisłym współdziałaniu z rodziną, pomagając jej w wychowaniu dzieci.
3. Podstawowe kierunki pracy pedagogicznej placówki przedszkolnej powinny być określone przez potrzeby i możliwości rozwojowe dzieci,

a także potrzeby środowiska lokalnego. Nauczyciel w swojej pracy powinien w szczególności:

- 1) dbać o zdrowie i bezpieczeństwo dzieci,
- 2) wspierać rozwój aktywności poznawczej dziecka nastawionej na poznawanie samego siebie, otaczającej rzeczywistości społeczno-kulturalnej i przyrodniczej, wzbogacającej zasób jego własnych doświadczeń,
- 3) inicjować poczucie tożsamości dziecka z wzorami i normami postępowania oraz uczyć współodpowiedzialności za własne zachowanie,
- 4) zapewniać warunki do rozwoju potencjalnych możliwości dziecka, tym samym przygotowując je do efektywnego korzystania z nauki szkolnej,
- 5) otaczać szczególną troską dzieci niepełnosprawne, wymagające oddziaływania stymulacyjno-kompensacyjnego oraz zaspokajając potrzeby dzieci wyróżniających się uzdolnieniami i zainteresowaniami.

II. Treści programowe

Zdrowie — aktywność ruchowa — rozwój fizyczny

1. Poznawanie i przestrzeganie zasad bezpieczeństwa na terenie przedszkola i poza nim ze szczególnym uwzględnieniem elementarnych zasad bezpiecznego poruszania się po drogach.
2. Budzenie świadomości dotyczącej zdrowia i jego zagrożeń.
3. Wyrabianie nawyków związanych z ochroną zdrowia, higieną osobistą i higieną życia codziennego.
4. Kształtowanie prawidłowej postawy fizycznej.
5. Wyzwalanie ekspresji i rozwijanie sprawności ruchowej przez zabawy i ćwiczenia organizowane oraz podejmowane spontanicznie przez dzieci.

Dziecko — rodzina — środowisko

1. Rozwijanie pozytywnego obrazu własnej osoby przez poznawanie i wyrażanie własnych uczuć, dostrzeganie swoich problemów i możliwości.

2. Wzmacnianie więzi uczuciowej z rodziną.
3. Inspirowanie aktywnej postawy dziecka wobec środowiska w bezpośrednich kontaktach z przyrodą i życiem społecznym najbliższego otoczenia.
4. Budzenie poczucia więzi z krajem rodzinnym i wspólnotą ogólnoludzką.

Aktywność intelektualna — rozwój umysłowy

1. Poznawanie otoczenia społecznego, technicznego i przyrodniczego, nabywanie określonych doświadczeń, wiedzy i umiejętności praktycznych.
2. Rozwijanie mowy i myślenia dzieci w toku zabaw i zajęć, a w szczególności:
 - kształtowanie umiejętności językowych: wzbogacanie słownictwa, poprawności fonetycznej i gramatycznej, wyrażania relacji, prowadzenia dialogu, układania opowiadań, wyrażania uczuć,
 - kształtowanie sprawności umysłowych: porównywania, klasyfikowania, analizy i syntezy, uogólniania i wnioskowania.
3. Tworzenie sytuacji edukacyjnych sprzyjających nabywaniu i rozwijaniu umiejętności czytania i pisania, a w szczególności:
 - kształtowanie motywacji do samodzielnego czytania,
 - rozwijanie spostrzegawczości wzrokowej i słuchowej,
 - zapoznawanie z istotą symbolu graficznego,
 - rozpoznawanie liter drukowanych i pisanych wielkich i małych,
 - doskonalenie orientacji przestrzennej,
 - doskonalenie sprawności manualnych w trakcie różnorodnych działań a także celowo organizowanych ćwiczeń,
 - czytanie wyrazów, zdań oraz krótkich tekstów,
 - próby pisania podejmowane z inicjatywy dzieci.
4. Kształtowanie elementarnych pojęć matematycznych dotyczących:
 - orientacji w przestrzeni, wielkości przedmiotów, określania ciężaru, pojemności i czasu,
 - zapoznawania z figurami geometrycznymi,

- tworzenia zbiorów, ich klasyfikacji jakościowej i ilościowej,
- dodawania i odejmowania liczb naturalnych w zakresie do 10 (posługiwanie się znakami).

Wrażliwość estetyczna — aktywność twórcza

1. Budzenie wrażliwości estetycznej dzieci w kontaktach z przyrodą, techniką, sztuką.
2. Umożliwianie dzieciom kontaktu z literaturą, teatrem, plastyką, filmem, muzyką.
3. Rozwijanie różnorodnych form twórczości dziecięcej z uwzględnieniem prób łączenia różnych rodzajów ekspresji słownej, ruchowej, muzycznej i plastycznej.
4. Kształtowanie umiejętności posługiwania się różnorodnymi materiałami, przyborami i narzędziami w działalności plastyczno-konstrukcyjnej.
5. Wdrażanie do organizowania i wykonywania pracy.

Załącznik nr 2
do zarządzenia Ministra
Edukacji Narodowej
z dnia 11 kwietnia 1992 r.

Zestaw programów wychowania przedszkolnego

Dopuszcza się do użytku w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych, zorganizowanych w szkołach podstawowych (szkolnych punktach filialnych), następujące programy:

1. Program wychowania w przedszkolu nr DKO-4013-1/92.
2. Program pracy wychowawczo-dydaktycznej z dziećmi sześciolletnimi objętymi jednorocznym oddziaływaniem przedszkolnym nr DKO-4013-2/92.
3. Program wychowania w przedszkolu nr DKO-4013-3/92.

Teksty programów stanowią odrębne wydawnictwa.

20003

PEDAGOGICZNA BIBLIOTEKA
WOJEWÓDZKA W CHEŁMIE

CZYTELNIA

374.2 (073) - PRO

WYCHOWANIE W PRZEDSZ.